Työaikalaki HE 158/2018

edunvalvonta-asiantuntija
Maija Wilskman
Edunvalvontatoimiala

Tehy ry

Tehy

Johdanto

- Työaikasuojelu Suomessa 101 v
- Marraskuussa 1917 säädettiin 8 tunnin työaikalaki
  - Jaksotyöalat sen ulkopuolella
- Vuonna 1946 työaikalaki, jossa
  - Mm. sairaaloissa ja vankiloissa sekä muissa huolto- tai ojennuslaitoksissa säännöllinen työaika oli määritelty 3 viikon ajanjaksona. Jaksokohtainen ylityöraja ja –korvaus. Pääsäännössä vuorokautinen ylityöraja ja –korvaus.
  - Yötyö (klo 21-06), rajattu luettelo aloista/töistä, joissa sallittu. TN:lta lupa poiketa.
- 1996 TAL työaikadirektiivin (TAD) implementointi
- 2018 uudistus = ”päivitys 2020-luvulle”
- TAD tarkoitus työntekijän terveyden ja turvallisuuden suojella.

Tehy

Jaksotyö 7 §

Tehy vastustaa jaksotyön soveltamisalan laajentamista.

- Ensihoito, koko sote-sektori (jos yli 12h palvelua) ja tukipalvelut (esim. veripalvelu) tulisi esityksen mukaan jaksotyöhön.
  - Esim. ensihoidossa on paikallisesti sovittu yleistyöaikaan 12 tunnin työvuoroja, jonka ylittävästä työstä maksetaan ylityökorvaus. Jatkossa työaikalain mukaan ensihoito olisi jaksotyössä, työvuoro voisi olla työnantajan työnjohto-oikeudella 15 tuntia pitkä (jopa 19h) ja ylityökorvaus maksettaisiin vasta jos työaikajakson tunnit ylittyisivät.
  - Esim. yksityinen lääkäriasema, joka on auki 7-20 voisi jatkossa laittaa henkilöstön jaksotyöhön, jolloin työvuoro voisi olla koko aukiolon pituinen eikä ylimääräisen työn teettämisestä tarvitsisi maksaa ylityötä jos työvuorosuunnitelmasta vastaavasti vähennetään tunteja eikä työaikajason tunnit ylittyisi.
- Työaikalakia uudistetaan 2020 luvulle. Nyt on aika luopua 1946 kehitetystä jaksotyöstä – ei laajentaa sen soveltamisalaa.

Tehy

Jaksotyö jatkuu...

Jaksotyö on naisia syrjivä halpatyöaikamuoto, jossa on surkea työaikasuojelun taso.

- Jaksotyö asettaa työntekijät huonompaan asemaan kuin yleistyöajan mukaisesta 24/7 h työtä tehtäessä.
  - Yleistyöajassa on säädelty vuorokautinen ja viikoittainen säännöllinen työaika. Ylityösuostumus on pyydettävä jos työtä halutaan teettää yli vrk/vk säännöllisen työajan. Jos tehdystä ylityöstä annetaan aikakorvaus, aikaa korotetaan ylityökorvauksen mukaisesti.
  - Jaksotyössä säännöllinen työaika määritellään työaikajaksokohtaisesti ja ylityösuostumus tulee pyytää vasta kun työaikajakson säännöllinen työaika ylittyy. Heillä ei ole oikeutta vuorokautisen ja viikoittaisen työajan rajoittamiseen. Erittäin epäsäännöllinen työaika rajoittaa mahdollisuutta yksityis- ja perhe-elämään. Vaikutukset lapsiin ovat merkittäviä.
- ILOn yleissopimus 149 sairaanhoitohenkilöstöstä velvoittaa myös yhdenmukaistamaan työehdot.

Kaikki 24/7 -työ voidaan järjestää vuorotyönä, jossa työaikasuojelu on parempi. 7 § tulee poistaa.

Tehy

Keskimääräinen yleistyöaika 5 § 2 mom

Tehy vastustaa keskimääräisen yleistyöajan tasoittumisjaksokohtaista lisätyökiintiötä

- se romuttaa vuorokautisen työaikasuojelun ja oikeuden yksityiselämään.
- Nykyisin työntekijä voi kieltäytyä työskentelemästä yli 8 tuntia, koska tällöin tulee pyytää ylityösuostumus
- Jatkossa ylityösuostumus kysyttäisiin vasta kun viikon lisätyökiintiö on käytetty.
  - Esim. Työehtosopimuksen mukainen työaika on 37,5 h/vk. Kahden viikon ensimmäiselle viikolle on suunniteltu 40 tuntia ja toiselle 35tuntia. Lisätyökiintiö on 5 tuntia ((40-37,5) x 2=5). Työntekijälle on suunniteltu jälkimmäisellä viikolla 8 tunnin työpäivä, jonka jälkeen työnantaja voi määrätä 5 tunnin lisätyöhön, koska lisätyösuostumus on annettu työsopimuksessa. Lisätyöstä työpäivänä ei voi kieltäytyä 17 § 2 mom)

Säädös tulee korjata siten, että vuorokautinen ylityöraja säilyy 8 tunnissa ja jos yli 8 tunnin työskentelyn jälkeen tarvitaan vielä teettää työtä, tulee työntekijältä pyytää ylityösuostumus. Työaikasuojelu ja oikeus työpäivän pituuden rajoittamiseen voidaan taata myös muuttamalla 17 §:ää siten, että lisätyöhön ei voida antaa työsopimuksessa vaan jatkossa suostumus voitaisiin antaa samoin kuin ylityöhönkin kutakin kertaa varten erikseen tai lyhyeksi ajaksi kerrallaan.

Tehy

Yötyö 8 §

Tehy vastustaa yötyön lisäämistä .

- Yötyön terveysriskit ovat hyvin tiedossa.
- Yötyötä tulisi teettää vain jos se on täysin välttämätöntä.

Peräkkäisten yövuorojen rajaaminen viiteen ja vähintään 24 h lepoaika näiden jälkeen on oikean suuntainen toimenpide, mutta täysin riittämätön.

- Vapaa-aika yövuorojen jälkeen tulee olla sitä pidempi, mitä useampi yövuoro tehdään peräkkäin.
- Vakituista yötyötä tekeville tulee työntekijän niin halutessa edelleen sallia 7 peräkkäistä yötä, jonka jälkeen 7 vapaapäivää
  - vakituinen ja säännöllinen yötyö on vähemmän kuormittavaa kuin epäsäännöllinen 24/7 työ. Vakituista yötyötä tekevät myös vähentävät yötyön teettämistä muilla työntekijöillä.

Tehy

Lakia tulee muuttaa niin, että

- Säännöllistä yötyön teettämistä ei tule laajentaa työhön, joka saadaan järjestää jaksotyönä (8 § 2 mom 1-kohta). Uusi muotoilu sallisi yö työn teettämisen esim. sote-alalla vaikka jaksotyötä ei käytettäisikään. Nykyinen muotoilu ”jaksotyössä” on rajatumpi ja vastaa HE 8 § 2 mom 2-kohtaa.
- Lakiin tai muihin lakeihin tulee säätää direktiivin 9 -12 art. yötyöhön liittyvät vaatimukset

Satunnainen yötyö sallittu kaikilla aloilla ja töissä ilman tt:n erillistä suostumusta yötyöhön kuten nykyisin.

- Samalla ollaan poistamassa valtioneuvoston päätös yötyötä tekevälle työntekijälle järjestettävästä kuljetuksesta (869/1996).
- Tämä johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin.
  - Esim. Päivätyössä normaalisti käyvän työntekijän lapset ovat hoidossa päiväkodissa. Miten järjestettäisiin yllättävä yöhoito? Työntekijä vastaa työn ja kodin välisestä matkasta, mutta (satunnaiseen) yötyöhön velvoitettaessa käytettävissä ei välttämättä ole julkista liikennettä tai kimppakyytiä eikä kaikilla ole omaa autoa/ajokorttia.

Tehy

Lepoajat

Jaksotyön vuorokausilevon (25 §) pidentäminen jaksotyössä 11 tuntiin on parannus nykytilaan, mutta ei todellisuudessa lisää työaikasuojelua.

Hallituksen esityksen mukaan lepoaika voitaisiin helposti lyhentää nykyiseen 9 tuntiin ja näennäinen korvaavalepoaika (2h) korvautuisi ilman aktiivista korvaavan lepoajan antamista jonkin työvuorojen väliin suunnitellun pidemmän vapaa-ajan aikana kahden viikon kuluessa.

- Esim. kotihoidossa työskenteklevä lähihoitajan iltavuoro päättyy maanantaina klo 22.00. Tiistaina aamuvuoro alkaa klo 7:00. Vuorokausilepo 9 tuntiin eli 2 tuntia jää korvattavaksi. Työvuoro päättyy tiistaina klo 15.00. Keskiviikkona on jälleen työvuoroluetteloon merkitty aamuvuoro klo 7:00-15:00. Tiistain ja keskiviikon välinen lepoaika on 16 tuntia eli 5 tuntia vähimmäismäärää enemmän. Ehdotuksen mukaan työntekijä saa korvaavan lepoajan tuon 5 tunnin aikana.
- Työaikadirektiivin mukaan työntekijöille annetaan vastaavanlaiset korvaavat lepoajat.
  - Sanamuoto on aktiivinen. HE:n mukaan lepoaika korvautuisi passiivisesti.

Tehy

Hallituksen esityksen mukaan varallaolo olisi työntekijän lepoaikaa vaikka hän sen aikana olisi velvollinen olemaan tavoitettavissa ja saapumaan kutsun saatuaan työtehtäviin(4 § 1 mom).

Oikeus keskeytymättömään vuorokausilepoon ei koskisi varallaolon aikana tehtyä työtä (25§ 1 mom). Korvaava vuorokausilepo tulisi annettavaksi aniharvoin.

§ Esimerkiksi leikkaussalisairaanhoitaja, joka aamuvuoron (7.30-15.30) jälkeen aloittaa seuraavaan aamuvuoroon saakka kestävän varallaolon, ei saisi korvaavaa lepoaikaa vaikka hän joutuisi työskentelemään klo 23-04. Lepoajaksi katsottaisiin klo 15.30-23.00 (7,5h) ja 04.00-7.30 (3,5h) eli 11 h. Käytännössä hän joutuu jäämään seuraavasta aamuvuorosta pois, koska ei ymmärrettävästi ole työkunnossa eikä voi taata potilasturvallisuutta. Aamuvuoron tuntien poistaminen työvuoroluettelosta johtaa jaksotyössä siihen, että yöllä tehdyt tunnit eivät muodostu ylityöksi. Työntekijä siis joutuu ”ostamaan itselleen” toipumispäivän.

Tehy

- Lepoajan määritelmä lisättävä lakiin
- Varallaolon käsitteestä 4 §puuttuu EUT:n kriteerit siitä ettei työntekijään saa varallaollessa kohdistua sellaisia rajoituksia, jotka objektiivisesti rajoittavat hänen mahdollisuuksiaan keskittyä omiin henkilökohtaisiin ja sosiaalisiin intresseihinsä
- Korvaavalepoaika annettava välittömästi
- Korvaus annettava lyhentämällä säännöllistä työaikaa (kuten vk-lepo)
- Varallaolossa vuorokausilepoajaksi katsottava klo 20-07 välinen aika, jonka rikkomisesta annetaan korvaava lepoaika

Lisä- ja ylityö 16 § 4 mom

§ selkeytettävä siten, että varallaolon aikana tehty työ on kuitenkin aina lisä tai ylityötä myös jaksotyössä (17§ 4 mom)

Tehy

Työaikadirektiivi

Työaikalakiesityksessä on useita työaikadirektiivin vastaisia säädöksiä.

- Soveltamisala (1 §) tulee olla laaja
- Määritelmät
  - työajan (4 §) määritelmä suppeampi
  - Lepoajan määritelmä puuttuu
  - varallaolon (5 §),
  - Vuorotyön määritelmä suppeampi ja jättää jaksotyön ulos
- korvaavat lepoajat liian myöhään
- yötyön kesto
- jne.

Tehy

Vaikutusten arviointi

- Työaikasuojelun tason muutosten arviointi
- Suvaus
  - Jaksotyön laajentaminen
- Perhe-elämän ja lapsivaikutusten arviointi
- Ympäristövaikutusten arviointi
  - Yötyön lisääntyminen
  - Yötyökuljetusten siirtyminen työntekijän vastuulle
- Jne.

Tehy

Kiitos

Tehy